

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-90-7-28>

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТЕРМІН ЯК БАЗОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФАХОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Боднар О. М.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології
Ужгородський національний університет
м. Ужгород, Україна*

Формування науки екології стимулювало і розвиток відповідної фахової мови, покликаної обслуговувати цю професійну галузь знань.

Екологічний термін як одиниця галузевої терміносистеми має такі основні ознаки: номінативність; наявність визначення (дефініції); залежність від контексту, в першу чергу, коли мова йде про біологічні терміни; чітко визначене місце в екологічній терміносистемі; тенденцію до моносемії в межах терміносистеми екологічної галузі; точність позначення екологічного поняття; стилістичну нейтральність; відсутність експресивних значень; системні відношення та зв'язки у межах екологічної терміносистеми, суміжних з нею галузевих терміносистем та загальноживаної лексики; мотивованість, що реалізується у трьох типах, які відповідають трьом основним способам термінологічного словотворення (морфологічному, синтаксичному і семантичному) [3].

Терміносистема екології містить поняттєві підсистеми таких галузей знань, як біологія, геологія, гідрологія та агроекологія, архітектурна екологія, інженерна екологія [1, с. 135].

Поширення сфери природоохоронної діяльності, виникнення нових галузей екології на стику наук зумовлюють активне творення екологічної термінології з залученням термінів із суміжних сфер. Таким чином, термінологія фахової мови екології поповнюється новими термінами, удосконалює поняттєвий апарат відповідної науки.

Так, зокрема екологія як наука біологічного циклу послуговується термінами власне біології:

die Kontamination – *контамінація* (від лат. *contaminare* – забруднювати) – „забруднення предметів, приміщень і навколишнього середовища отруйними хімічними і радіо-активними речовинами, вірусами” [2, с. 236];

die Aggregation – *агрегація* (від лат. *aggregare* – нагромаджувати) – „утворення більш-менш стійких, різних за величиною і біологічним значенням груп організмів у межах ареалів їх популяцій” [2, с. 15];

das Biom, das Bios, die Biota – *биота* (від гр. *biote* – життя) – „складний взаємопов'язаний комплекс живих істот (рослини, тварини, мікроорганізми) в межах екосистеми” [2, с. 59] тощо.

До складу терміносистеми фахової мови екології можуть входити терміни з таких галузей:

– генетики: *das Gen*;

– мови засобів масової інформації: *die Glasnost, die Publizität*;

– загальнонаукові: *der Faktor, das Gesetz, der Index, der Koeffizient, die Methode, die Rate, das System, die Zahl, das Verfahren* тощо.

Якщо зазначені терміни входять до складу терміносполучень та/або складних термінів на позначення понять та явищ екології, у такому разі вони стають складовими екологічної терміносистеми:

das Bevölkerungsgesetz (закон народонаселення Мальтуса) [5, с. 185];

das Minimumgesetz, das Gesetz vom Faktor im Minimum (закон мінімуму Лібіха) [5, с. 246];

das Wirkungsgesetz der Wachstumsfaktoren (закон сукупної дії природних факторів) [5, с. 598];

der Saprobie(n)Index (індекс/коефіцієнт сапробності) [5, с. 499];

der Ausnutzungskoeffizient (коефіцієнт використання) [5, с. 176];

die Abwasserbelastungsrate (ступінь забрудненості стічними водами) [5, с. 133];

die Abfallbeseitigungsmethode (метод знешкодження відходів) [5, с. 166];

die Wassergefährdungszahl (показник/коефіцієнт шкідливості для вод) [5, с. 408];

die Adsorptionszahl (коефіцієнт абсорбції) [5, с. 62];

der Akkumulationsfaktor, der Anreicherungsfaktor, der Bioakkumulationsfaktor, der Biokonzentrationsfaktor (коефіцієнт біоаккумуляції) [5, с. 241];

der Emissionsfaktor (коефіцієнт викиду забруднюючих речовин) [5, с. 375];

das Abwasserbehandlungssystem (система/технологія очищення стічних вод) [5, с. 189];

das Abwasserbehandlungsverfahren (метод очищення стічних вод) [5, с. 188];

das Sauerstoffbegasungsverfahren (метод аерації киснем) [5, с. 539].

Оскільки терміносистеми різних галузей не є ізольованими, а перебувають у взаємозв'язку, вони містять уніфіковані щодо норм сучасної мови терміни на міжгалузевому рівні [4, с. 148]. Слід вказати на інтегративний характер понять і категорій екології та інших природничих наук:

біологія: *das Siedelgebiet* (ареал видів) [5, с. 567];

фізика: *das Geräuschkpektrum* (акустичний спектр) [5, с. 234];
метеорологія: *die Jahresniederschläge* (річна кількість опадів) [5, с. 345];
географія: *die Wirtschaftslandschaft* (техногенний ландшафт) [5, с. 728];
океанологія: *die Verschmutzung der Meere* (забруднення світового океану) [5, с. 734];
хімія: *die Schadstoffgrenze* (порогова маса небезпечних речовин) [5, с. 672];
радіологія: *die Interventionsschwelle* (поріг втручання) [5, с. 385];
медицина: *die Schmerzschwelle* (поріг больового відчуття) [5, с. 675];
правознавство: *die Giftfreisetzung* (викид токсичних речовин у навколишнє середовище (вид екологічного злочину) [5, с. 231].
Межа між терміносистемами екології та інших природничих наук є нечіткою, розмитою, оскільки спостерігається міграція термінів.

Література:

1. Бондар О., Козловська Л. Семантико-граматичні типи терміносполук у галузі екології. Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць. К., 2003. Вип. V. С. 134–139.
2. Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. Екологія. Охорона природи: словник-довідник. К. : Знання, 2002. 550 с.
3. Овсейчик С. В. Формування української екологічної термінології: дис. ... канд. філол наук: 10.02.01. К., 2006. 199 с.
4. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.
5. Новиков Ю. Н. Немецко-руско-немецкий словарь по экологии и защите окружающей среды. М. : ЭТС Polyglossum, 2004. 980 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-90-7-29>

СПЕЦИФІКА РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ

Бондаренко К. А.

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Наукове вивчення релігійного дискурсу, активізоване останнім часом на пострадянському просторі, становить не лише особливий інтерес, а й певні труднощі. Будучи за формальними ознаками інституційним